

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Tyrkisk

.....

Til elever, der læser og skriver på
tyrkisk som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvsn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"**Aslan ve Tilki**

Aslan ininde yatıyormuş.

Gece gündüz hep orada yatıyormuş.

Sadece cılız ve yorgun kükremeleri duyuluyormuş.

– Aslan hasta, diye düşünüyörlarmış hayvanlar ona acıyarak.
Sonra, küçük hediyelerle aslanın inine girmeye başlamışlar.

Ama tilki hiç içeriye girmemiş.

Aslan yumuşacık bir sesle sormuş:

– Sen niye içeriye girmiyorsun dostum? Senden başka herkes geldi buraya.

– Gelmeyi düşündüm, demiş tilki ama ayak izlerini görünce korktum. Bütün izler hep içeri doğru ama ininden dışarı çıkan hiç bir iz yok. O yüzden bırak ben dışarıda durayım.

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark**"Aslan ile Tilki" metine ilişkin sorular.****Metin hakkında aşağıdaki soruları Evet veya Hayır olarak yanıtlayın.**

Evet Hayır

1. Aslan hep ininde miydi?
2. Tilki aslanın inine girdi mi?
3. Tilki aslana hediye verdi mi?
4. Aslan öbür hayvanları yedi mi?

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.
6. Sizce aslan hasta mıydı? Düşüncelerinizi anlatın.
7. Tilki diğer hayvanlardan daha mı akıllıydı? Düşüncelerinizi anlatın.
8. Bu masaldan herhangi bir şey öğrenebilir miyiz? Düşündüklerinizi anlatın.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

İğneli Örümcekgillerden – Akrep

Sıcak bölgelerde insanın parmaklarını duvardaki küçük deliklere veya taşların arasına sokması hiç de akıllıca bir şey değildir. Ayrıca ayakkabıların içlerini, eğer uzun bir süre giyilmemişlerse iyice silkelemek gerekir. İçleri belki artık boş değildir. Akrepler ışığı sevmedikleri için gündüzleri, deliklerde ve diğer karanlık yerlerde saklanırlar. Akrepler dünyanın bütün sıcak ülkelerinde yaşarlar ama çok seyrek ortalıkta görünürler.

Avını sokarak öldürür

Akrepler gerçekten çok zehirli olabilirler ancak akrep türlerinin çoğu biz insanlar için öldürücü değildir. Uzunlukları türlerine göre bir ile yirmi santimetre arasında değişir. Ancak hepsinin kuyruğunun bittiği yerde, zehirli bir iğnesi vardır. Akrep avını öldüreceği zaman kuyruğunu sırtının üzerinden bükerek ve kısıkaçları arasında tuttuğu avını sokar. Akrep korktuğunda, olduğu yerde hızla dönmeye başlar ve iğnesiyle hep düşmanını hedefler.

Akrep geceleri, büyük örümcekleri ve başka böcekleri avlamaya çıkar. Kısıkaçlarıyla avına yaklaşır, yakalar ve zehirli iğnesiyle öldürür.

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark**"Akrep" metnine ilişkin sorular.****Aşağıdaki soruları Evet yada Hayır şeklinde yanıtlayın.**

Evet Hayır

1. Akrepler karanlığı severler mi?
2. Her akrep insanı öldürebilir mi ?
3. Bütün akrep türleri aynı büyüklükte midir?
4. Akrepler avını kısıkaçlarıyla mı yakalar?

Aşağıdaki soruları sözlü olarak yanıtlayın.

5. Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın?
6. Akreple ilgili metinde, ayakkabıların içlerinin silkelmesi gerekir deniyor. Sizce bunu neden yapmak gerekir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørerne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

Uyku

Bütün canlıların uykuya ihtiyacı vardır, insanların da hayvanların da. Ama neden? Bunun cevabını bilim insanları bile bilmiyorlar. Tıpkı uyurken neler olduğunu bilen olmadığı gibi. Ama uykuya kesinlikle ihtiyacımız var. Uyumazsak ölürüz.

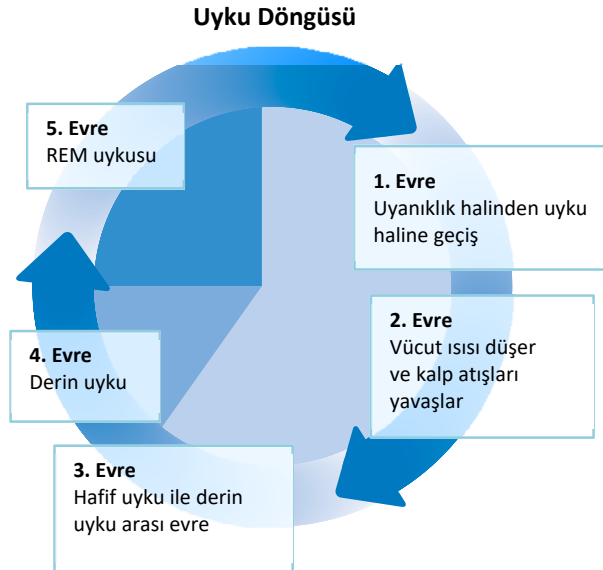
Uyku, dinlenmenin bir çeşididir. Ancak insan etrafında neler olduğunun farkına varmaz. Bir anlamda, uyurken insanın bilinçsiz olduğu söylenebilir. Ama uyandırılmayacak kadar bir bilinçsizlik değildir bu.

Uyku Döngüsü

Uyku, tekrarlanan yaklaşık 90 dakikalık döngülerden oluşur. Her uyku döngüsü beş evreden oluşur, uyku evrelerini gösteren diyagrama bakınız.

REM uykusu ve derin uyku

Beşinci evreye REM uykusu denir. Gözlerimiz hızla hareket eder ve işte o zaman rüya görüyoruzdur. REM uykusu hafif uykudur, başka bir deyişle derin bir uyku değildir. REM uykusu her 90 dakikada bir tekrarlanır ve bir uyku süremizin yaklaşık dörtte birini kapsar. Diğer bir evre, derin uyku evresidir. İşte o zaman vücut yeniden güç kazanır ve daha kolaylıkla yeni şeyler öğreniriz. Derin uyku evresinde bilgilerimiz güçlenir ve belleğimize daha kolay yerleşir.

Uykuyu almak

Bir gün çok geç yattıysanız, ertesi gece sanki iki katı daha fazla uykuya ihtiyacınız olduğuna inanabilirsiniz. Ama bu doğru değildir. Vücut uyumadığınız saatleri telafi etmekte oldukça başarılıdır. Az uyuduysanız, daha derin uyuyarak bunu karşılırsınız.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark**"Uyku" metnine ilişkin sorular.**

Uyku ile ilgili olan metinde aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? Her ifadeden sonra gelen Evet yada Hayır kutusunu işaretleyin.

Evet Hayır

- 1 Bilim insanları, insanların neden uykuya ihtiyaçları olduğunu biliyorlar.
- 2 REM uykusunda insanın uykusu hafiftir.
- 3 Gecenin büyük bir bölümünde rüya görürüz.
- 4 REM uykusundan önce uyandırılmak, REM uykusundan sonra uyandırılmaktan daha kolaydır.

Aşağıdaki tümceyi, doğru olduğunu düşündüğünüz yanıtın yanındaki kutuyu işaretleyerek tamamlayın. Sadece bir kutuyu işaretleyin.

5 Bir yada iki gece az uyunursa...

- A Ertesi gece uykumuzu alabilmek için iki katı daha fazla uyumak gerekir.
- B Vücut bunu ertesi gece daha derin uyuyarak telafi eder.
- C Ertesi akşam uyku kaybını karşılayabilmek için çok daha erken bir saatte yatmak gerekir.

Aşağıdaki soruyu sözlü olarak yanıtlayın.

- 6 Kendi sözcüklerinizle metnin konusunu kısaca anlatın.

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: